

Političko-geografsko značenje i identitet Sjeverne Makedonije u odnosu na susjedne države

---

Marinović, Josipa

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:759940>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-10**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Josipa Marinović

Političko-geografsko značenje i identitet Sjeverne Makedonije u odnosu na susjedne države

Prvostupnički rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Jelena Lončar

Ocjena: _____

Potpis: _____

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Prvostupnički rad

Političko-geografsko značenje i identitet Sjeverne Makedonije u odnosu na susjedne države

Josipa Marinović

Izvadak: Republika Sjeverna Makedonija mala je država na prostoru Jugoistočne Europe. Osamostaljenjem od Jugoslavije 1991. godine preuzima ime Republika Makedonija koje je predstavljalo jednu od glavnih prepreka za integraciju u međunarodne organizacije poput Europske unije i NATO saveza. Sjeverna Makedonija suočava se s pitanjem identiteta dugi niz godina, čije su elemente osporavale njezine susjedne države, posebno Grčka i Bugarska, ali i sa pitanjem opstanka u multikulturalnoj regiji. Svojim smještajem Sjeverna Makedonija ostvaruje važan prometno-geografski i političko-geografski položaj, zbog čega održavanje mirnih odnosa u Sjevernoj Makedoniji pridonosi stabilnosti u regiji.

31 stranica, 10 grafičkih priloga, 2 tablice, 45 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: Republika Sjeverna Makedonija, političko-geografsko značenje, nacionalni identitet

Voditelj: izv. prof. dr. sc. Jelena Lončar

Tema prihvaćena: 8. 2. 2024.

Datum obrane: 19. 9. 2024.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Undergraduate Thesis

Political-geographical significance and identity of North Macedonia in relation to neighboring countries

Josipa Marinović

Abstract: The Republic of North Macedonia is a small country located in Southeastern Europe. Gaining independence from Yugoslavia in 1991, it takes over the name Republic of Macedonia, which represented one of the main obstacles for integration into international organizations such as the European Union or NATO alliance. North Macedonia has been facing with the issue of identity for many years, the elements of which have been contested by its neighboring states, especially by Greece and Bulgaria, but also the issue of subsistence in a multicultural region. With its location, North Macedonia realizes an important transport-geographical and political-geographical position, which is why the maintenance of peaceful relations in North Macedonia contributes to stability in the region.

31 pages, 10 figures, 2 tables, 45 references; original in Croatian

Keywords: Republic North Macedonia, political-geographical significance, national identity

Supervisor: Jelena Lončar, PhD, Associate Professor

UndergraduateThesis title accepted: 08/02/2024

Undergraduate Thesis defense: 19/09/2024

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POVIJESNA POKRAJINA MAKEDONIJA.....	2
2.1. Pirinska Makedonija.....	4
2.2. Egejska Makedonija.....	5
2.3. Vardarska Makedonija.....	6
3. FORMIRANJE I PROBLEMATIKA IMENA REPUBLIKE MAKEDONIJE	7
3.1. Identitet Sjeverne Makedonije.....	8
3.2. Projekt „Skoplje 2014“	10
4. ODNOSI SA SUSJEDNIM DRŽAVAMA	11
4.1. Grčka	11
4.1.1. Prespanski sporazum	14
4.2. Bugarska	15
4.3. Srbija	16
4.4. Albanija	17
5. POLITIČKO-GEOGRAFSKI POLOŽAJ	21
5.1. Zapadni Balkan	22
5.2. Proces pristupanja Europskoj uniji.....	23
5.3. Članstvo Sjeverne Makedonije u NATO savezu	25
6. ZAKLJUČAK.....	26
7. LITERATURA	29
8. IZVORI	31
9. PRILOZI	IV

1. UVOD

Jugoistočna Europa jedna je od geografskih regija Europe čija su obilježja smještaj na periferiji kontinenta, kulturne različitosti i etničke kompleksnosti te česti povijesni sukobi. Iako se smatra periferijom, Jugoistočna Europa bila je i još uvijek je važan prostor koji naseljavaju različite etničke i vjerske skupine, koje ujedno ostavljaju svoj utjecaj. Za Jugoistočnu Europu se u literaturi koristi i pojam Balkanski poluotok ili skraćeno Balkan, koji obuhvaća šire područje od Jugoistočne Europe, a kroz ovaj rad nastojati će se koristiti naziv Jugoistočna Europa. Jugoistočna Europa jedna je od geopolitičkih žarišnih točaka te je svaka političko-geografska analiza unutar tog prostora važna za razumijevanje povijesnih događaja, trenutnog stanja u državama, ali i za predviđanje budućih političko-geografskih događaja.

Republika Sjeverna Makedonija¹ relativno je mala država, prema površini državnog teritorija i prema broju stanovnika. Površina teritorija iznosi 25 436 km², a prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine ukupan broj stanovnika je 1 836 713 stanovnika. Sjeverna Makedonija okružena je i graniči s 5 država, a ujedno je kontinentski zatvorena država bez izlaza na more (slika 1). Svojim središnjim geografskim smještajem u navedenoj regiji podložna je raznim sferama utjecaja, kako kroz povijest tako i danas. U sklopu toga postavljalo se pitanje legitimiteta njezina imena, pitanje makedonskog identiteta te nacionalnog opstanka u regiji.

Metode korištene u radu su metoda analiziranja literature, metoda sinteze i deskripcija. Cilj ovoga rada je odgovoriti na sljedeća istraživačka pitanja:

1. Zašto je Sjeverna Makedonija geopolitički važna za područje na kojem se nalazi?
2. Zašto makedonski identitet nije jednostavno odrediti?
3. Zašto su prisutni etnički problemi u Sjevernoj Makedoniji?
4. Koje je pogodnosti ili nepogodnosti državi donijela promjena imena?

---

¹ Naziv Makedonija koristi se u radu u dijelovima koji se tiču perioda prije 2019. godine i službene promjene imena u Sjeverna Makedonija. Kako bi se razlikovalo govorili se o državi ili o povijesnoj pokrajini, riječ pokrajina koristi se kao naziv ili kvatifikator.

Sl. 1. Geografski položaj Sjeverne Makedonije

Izvor: izradila autorica prema <https://www.enciklopedija.hr/clanak/sjeverna-makedonija>

2. POVIJESNA POKRAJINA MAKEDONIJA

Povijesna Makedonija smještena je u samom središtu Jugoistočne Europe te u svojim prirodnim geografskim granicama Makedonija zauzima površinu od 66 725 km² (Vlahov, 1949). Tradicionalnu granicu na istoku čini masiv Rodopa, a na sjeveru gorje Rila, planina Osogovo i Šar-planina, a zapadna granica poklapala se uglavnom s današnjom istočnom granicom Albanije. Na jugu granicu čini „linija“ preko Ohridskog i Prespanskoga jezera odakle se prema istoku proteže do Solunskoga zaljeva (Hrvatska enciklopedija, 2024). Samo središte predstavlja Vardarska dolina.

Na području Makedonije kroz povijest su se izmijenila brojna carstva, od Makedonskog, preko Rimskog i Bizantskog, do Osmanskog Carstva koje se zadržalo na tom prostoru od 14., pa sve do početka 20. stoljeća. Slabljenje osmanskog petstoljetnog utjecaja i moći u Jugoistočnoj Europi utjecalo je na promjenu njezine političko-geografske karte te na budućnost makedonske pokrajine. Osmansko Carstvo gotovo je potisnuto iz Jugoistočne Europe nakon Mira u San Stefanu (ožujak 1878.) i Berlinskog kongresa (lipanj i srpanj 1878. godine) gdje su europske

sile potpisale ugovore kojima su formirane državne granice novih balkanskih država. Ostaci Osmanskog Carstva u Jugoistočnoj Europi zauzimali su područje povijesne Makedonije, čije je stanovništvo uključivalo veliki broj različitih etničkih, jezičnih i vjerskih skupina (Danforth, 1993). Među stanovništvom su se u to vrijeme počele javljati nacionalna svijest te želje za oslobođenjem od osmanske vlasti i stvaranjem nove države što je označavalo početak izgradnje makedonskog nacionalnog identiteta. Sukladno tomu, Makedonci su bili izloženi stalnom naletu propagande čija je namjera bila uvjeriti ih da se identificiraju kao jedan od susjednih naroda (kao Bugari, Srbi ili Grci) (Roucek, 1947), kao i teritorijalnim aspiracijama susjednih država koje su bile u skladu s željama proširivanja vlastitog teritorija (Stawowy-Kawka i Stanek, 2008). Dovedeno je u pitanje postoji li i kakav je to makedonski narod, jezik, teritorij te samim time postoji li makedonski identitet. Točnije, došlo je do pojave „makedonskog pitanja“, koje je dominiralo balkanskom politikom i poviješću više od stotinu godina (Danforth, 1993).

Balkanskim ratovima, koji su se odvijali 1912. i 1913. te koji su završeni Mirom u Bukureštu 1913. godine, Osmansko Carstvo potisnuto je iz regije, a Makedonija je podijeljena među trima saveznicama koje nisu mogle predvidjeti prostor za još jednu državu na Balkanu (Stawowy-Kawka i Stanek 2008). Područje Makedonije tako je bilo podijeljeno na Egejsku Makedoniju u Grčkoj (34 153 km²), Vardarsku Makedoniju u Srbiji (25 774 km²) i na Pirinsku Makedoniju u Bugarskoj (6 798 km²) (Vlahov, 1949). Ipak, makedonsko pitanje ostalo je neriješeno. Balkanski ratovi značili su kraj osmanske vladavine dijelom Balkana, ali nisu dali odgovor na „Makedonsko pitanje“. Sljedećih tridesetak godina ono će ozbiljno utjecati na mir i stabilnost ovog dijela Balkana (Donev, 2015). Pokrajina Makedonija i danas se prostire kroz teritorije više država, a to su: sjeverni dio Grčke, jugozapadna Bugarska, Sjeverna Makedonija u cijelosti te vrlo malim dijelom Albanija (Mala Prespa i Golo Brdo) i Srbija (Prohor Pčinjski) (slika 2).

Sl. 2. Vardarska, Egejska i Pirinska Makedonija

Izvor: izradila autorica prema Vlahov, 1949

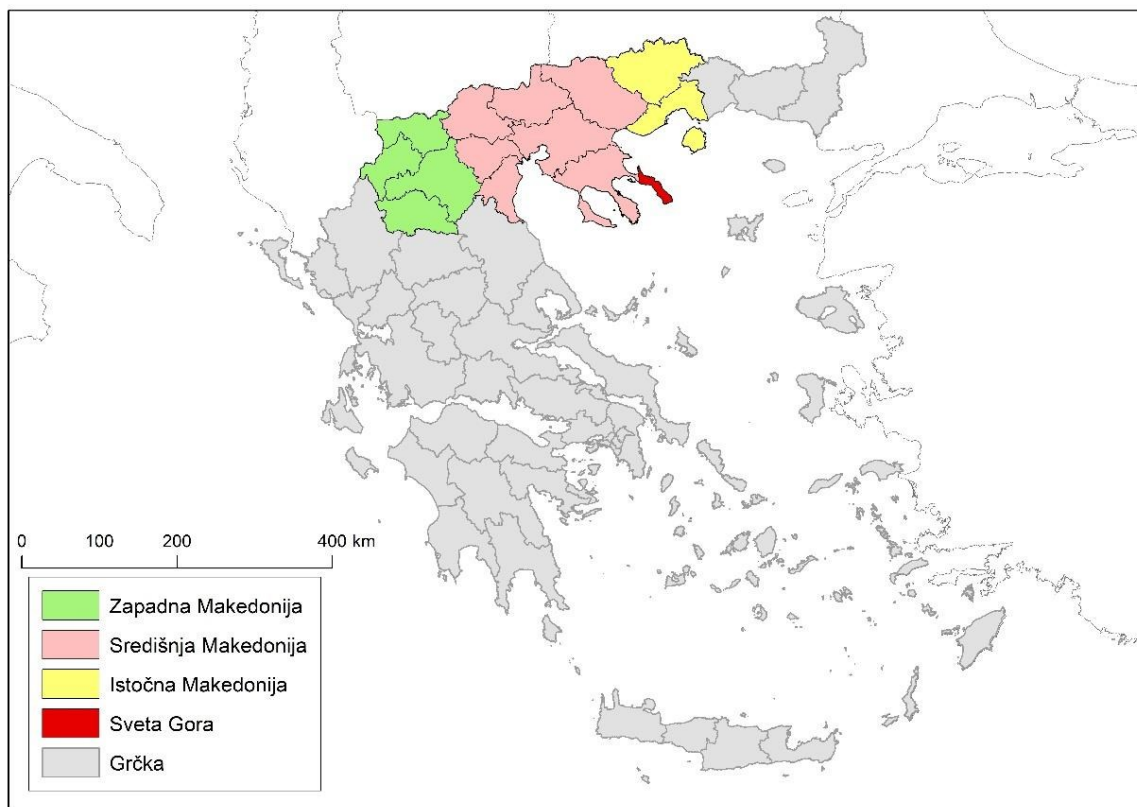
2. 1. Pirinska Makedonija

Pirinska Makedonija ili još Bugarska Makedonija istočni je dio pokrajine Makedonije koja je nakon završetka Balkanskih ratova Mirom u Bukureštu 1913. godine pripojena Bugarskoj. Naziv koji se još koristi za ovu pokrajinu je Istočna Makedonija. Na Pirinsku Makedoniju otpada 10,2 % površine povijesne makedonske pokrajine, što je ujedno i najmanji dio. Danas se nalazi u jugozapadnom dijelu Bugarske te u potpunosti obuhvaća pokrajinu (oblast) Blagoevgrad, što je oko 6 % bugarskog teritorija, a najveći grad, ujedno i središte istoimene oblasti je grad Blagoevgrad. Reljefno se Pirinska Makedonija sastoji od planinskih masiva Rila, Pirina i Rodopa, a pokrajinom teku rijeke Struma i Mesta koja čini tradicionalnu istočnu granicu Makedonije.

Pirinska Makedonija pretežno je naseljena etničkim Makedoncima, ali njihov broj i dalje je teško utvrditi. Bugarska ne priznaje makedonsku naciju, a samim time ni makedonsku nacionalnu manjinu u vlastitoj državi te im tako uskraćuje osnovna manjinska prava (Daskalovski, 2002). Popis stanovništva proveden 2021. godine u Bugarskoj nije sadržavao kategoriju „Makedonci“, kao ni prethodni popisi, već su se etnički Makedonci izjašnjavali pod kategorijom „ostalo“. Razlog tomu je što Bugari Makedonce smatraju etničkim Bugarima.

2.2. Egejska Makedonija

Egejska Makedonija poznata je još i kao Grčka Makedonija, a označava južni i najveći dio pokrajine Makedonije koji je od 1913. godine u službenom sastavu Grčke. Egejska Makedonija najveći je dio na koji je podijeljena povijesna pokrajina Makedonija (51,2 % površine), a ujedno je i jezgra nekadašnjeg Makedonskog Carstva. Najveći grad je Solun, koji je za makedonsku regiju uvijek imao veliko značenje zbog svojeg položaja na obalama Egejskog mora. Egejska Makedonija zauzima gotovo četvrtinu teritorija Grčke i administrativno je podijeljena na 4 regije: Zapadna, Središnja i Istočna Makedonija; te na Svetu Goru, jedinu autonomnu redovničku republiku u Grčkoj (Patridognosia, 2024) (slika 3). Egejska Makedonija prostire se sjevernim dijelom Grčke i poluotokom Halkidika, a omeđuju je Rodopi i rijeka Nestos (bugarska Mesta) na istoku te planina Olimp na zapadu. Središtem regije teče rijeka Aksios (u Sjevernoj Makedoniji Vardar) i rijeka Strimon (bugarska Struma) uz koju se pruža Solunska zavala (Radeljak Kaufmann 2023-2024 prema Pejnović 2014-2015).

Sl. 3. Administrativna podjela Egejske Makedonije

Izvor: izradila autorica prema https://www.geogreece.gr/nomoi-list_en.php

2.3. Vardarska Makedonija

Sjeverni i središnji dio Makedonske regije nazvan je Vardarskom Makedonijom, a podjelom nakon Balkanskih ratova pripala je Srbiji, zbog čega je poznata i kao Srpska Makedonija. Vardarska Makedonija današnja je Sjeverna Makedonija, što je 38,6% od ukupne površine podijeljene pokrajine. Reljefna struktura Vardarske Makedonije obuhvaća tri zone: niža zona, središnja prijelazna zona i visoka zapadna zona. Nižu zonu na istoku obilježavaju rubne planine Rodopa, kotline i udoline; središnjom zonom teče rijeka Vardar te čini najniži dio teritorija, dok se visoka zapadna zona sastoji od rubnih planinskih nizova koje čine ogranci Dinarida, zatim od Prespanske i Pološke kotline te tektonski nastalih jezera, Ohridsko i Prespansko jezero (Radeljak Kaufmann 2023-2024 prema Pejnović 2014-2015).

Vardarska Makedonija je nakon Prvog svjetskog rata u sklopu Srbije postala dijelom Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Sve do Drugog svjetskog rata obuhvaćala je cijelu današnju Sjevernu Makedoniju, južne dijelove Srbije i jugoistočne dijelove Kosova pod nazivom Vardarska Banovina (Gori, 2014). Nakon Drugog svjetskog rata granice Makedonije su promijenjene te su zadržale oblik koji imaju i danas. Danas je Vardarska Makedonija unutar Republike Sjeverne Makedonije administrativno podijeljena na ukupno 8 regija (regiona) koje su podijeljene na 80 općina (Statistički godišnjak, 2023) (slika 4).

Sl. 4. Regionalna podjela Sjeverne Makedonije

Izvor: izradila autorica prema „Regije u Republici Sjevernoj Makedoniji, 2023“

3. FORMIRANJE I PROBLEMATIKA IMENA REPUBLIKE MAKEDONIJE

Suvremena Republika Sjeverna Makedonija formirana je sredinom 1944. godine na području Vardarske Makedonije, a već iduće godine proglašena je jednom od šest ravnopravnih republika unutar državne tvorevine Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (Petroska-Beska i Najcevska, 2004) pod nazivom Narodna Republika Makedonija. Na taj način Makedonci su prepoznati kao poseban narod sa svojom vlastitom poviješću, jezikom i kulturom. Sve do Drugog svjetskog rata, ideju o posebnoj makedonskoj naciji zastupali su samo mali krugovi intelektualaca (Kaytchev, 2014).

Završetkom Drugog svjetskog rata Jugoslavija preuzima inicijativu za podizanje svijesti slavenskog stanovništva Makedonije (Zahariadis, 1994) te Makedonija započinje s procesom izgradnje vlastitog nacionalnog identiteta. Do 1950. razvijen je „novi“ standardni književni makedonski jezik temeljen na pilepskom dijalektu, a 1967. uspostavljena je autokefalna Makedonska pravoslavna Crkva (Danforth, 1993; Zahariadis, 1994). Bio je to prvi put da je makedonski jezik priznat kao službeni jezik u nekoj državi. Makedonsko pitanje postavljeno na početku stoljeća bilo je riješeno.

Raspadom Jugoslavije početkom 90-ih godina 20. stoljeća, SR Makedonija provodi referendum u rujnu 1991. na kojemu je izglasan proces uspostave potpuno suverene i neovisne makedonske države (Danforth, 1993), a svoju nezavisnost proglasila je iste godine pod nazivom Republika Makedonija. Bila je jedina država koju u procesu odvajanja od bivše republike nije zadesio rat zbog čega je često nazivana i „oazom mira“ na Balkanu, sve do 2001. godine (Grillot i dr., 2004). Iako je tadašnja Republika Makedonija svoju nezavisnost stekla mirnim putem, susjedne države osporavale su makedonsku državnost i identitet stvoren za vrijeme Jugoslavije, što je dovelo do pojave „novog“ makedonskog pitanja.

„Makedonija, gotovo razoružana, s velikim unutarnjim problemima i osporavana od strane sva četiri susjeda, Albanije, Grčke, Bugarske, SR Jugoslavije, našla se u vrlo nezavidnoj sigurnosnoj poziciji.“ (Tatalović, 2003, 175). Činilo se, prema Dobbinsu i drugima (2008), da je sama ideja „Makedonije“ bila pod stalnim napadom: Srbija nije priznavala Makedonsku crkvu, Bugarska je inzistirala da je makedonski jezik dijalekt bugarskog, a Grčka se snažno protivila samom imenu države. Za Republiku Makedoniju to je značilo problem i pitanje nacionalnog opstanka u regiji, a „novo“ makedonsko pitanje predstavljati će izazov novostvorenoj samostalnoj državi u njezinom međunarodnom priznanju te u napretku i političkim odnosima idućih 27 godina (Demircioglu i dr., 2024). Međunarodni odnosi i

ponovna „borba“ za uspostavljanje identiteta Makedonije od njezina osamostaljenja do danas biti će pobliže opisani u idućem poglavlju.

3.1. Identitet Sjeverne Makedonije

Nacionalni identitet predstavlja zajednički identitet stanovnika određenog politički i geografski definiranoga prostora, odnosno nacije (Čičak i Žuškić 2013 prema Briggs i Copley, 2005). Prema tome, nacija je etnička, politička i kulturna zajednica koja je povijesno oblikovana u različitim okolnostima na temelju jezika, teritorija, tradicije i slično te je prožeta težnjom za zajedničkom pripadnošću i vlastitom državno-političkom organiziranošću (Hrvatski jezični portal, 2024). Stoga bi se ukratko moglo zaključiti kako se identitet nacije Sjeverne Makedonije temelji na makedonskom jeziku, ćirilicnom pismu, pravoslavnoj vjeroispovijesti, a da su Makedonci južnoslavenski narod sa slavenskom tradicijom.

Međutim, poznavajući povijest i podjelu makedonskog prostora, očigledno je da odgovor na pitanje makedonskog identiteta nije nimalo jednostavan. Nacionalni identitet često je predmet brojnih rasprava i polemika, a ni Sjeverna Makedonija nije izuzetak. Kao što je već u radu navedeno, Republika Sjeverna Makedonija se nakon osamostaljenja suočila sa brojnim sporovima sa susjednim državama vezanima uz makedonski identitet. Usvajanje određenog simbola, kao što je zastava, i odabir određenog imena države neki su od načina stjecanja identiteta, posebno nakon stjecanja nezavisnosti, a sporovi izbiju kada dvije ili više država polažu prvo na isti simbol identiteta.

Nakon osamostaljenja pojavilo su se uvjerenja da makedonska nacija potiče od antičkih Makedonaca iz 4. stoljeća prije Krista, shvaćanje koje je počelo zamjenjivati dotadašnji koncept da se makedonska nacija počela stvarati tek sredinom 19. stoljeća s ciljem oslobođenja od Osmanskog carstva. Najpoznatiji i najznačajniji spor oko identiteta odvijao se dugi niz godina s Grčkom, a bio je ponajprije vezan uz ime Makedonija koji je ujedno bio službeni naziv novonastale države. S obzirom da ime predstavlja srž individualnog, ali i kolektivnog identiteta, njegovo značenje iznimno je važno. S jedne strane, Grčka je ime Makedonija smatrala vlastitim antičkim nasljeđem, dok je s druge strane Republika Makedonija preuzela ime dobiveno unutar Jugoslavije. Ime koje je nedvojbeno poticalo iz antike dovelo je do podjele mišljenja oko povijesnog porijekla i identiteta među samim stanovništvom Sjeverne Makedonije. „Ekstremni makedonski nacionalisti, koji se bave dokazivanjem kontinuiteta između starih i modernih Makedonaca, negiraju da su Slaveni i tvrde da su izravni potomci Aleksandra Velikog i starih Makedonaca. Umjerenije makedonsko stajalište, koje općenito prihvaćaju bolje obrazovani

Makedonci i javno podržava Kiro Gligorov, prvi predsjednik nove neovisne Republike Makedonije, jest da moderni Makedonci nemaju nikakve veze s Aleksandrom Velikim, već su slavenski narod čiji su preci stigli u Makedoniji u šestom stoljeću nove ere“ (Danforth, 1993, 7). Ipak, veliki broj makedonskih građana ima jasnu predodžbu da je njihova nacija stvorena u godinama tijekom i nakon Drugog svjetskog rata.

Još za vrijeme Osmanskog Carstva, makedonski Slaveni definirani su kao "kršćansko-pravoslavno stanovništvo koje govori istočnim južnoslavenskim dijalektom" koji je bio legitimiziran srednjovjekovnom književnošću pisanom ćirilicom (Warner, 2020). Već tada je stanovništvo Makedonije bilo multietničko, a uključivalo je kršćane koji govore slavenski i grčki, muslimane koji govore turski i albanski, Vlahe, Židove, Rome... U tablici 1 prikazan je sastav stanovništva Sjeverne Makedonije po najbrojnim etničkim skupinama kroz posljednja tri popisa stanovništva te je vidljivo kako je multietničnost i danas obilježje Republike Sjeverne Makedonije.

Tab. 1. Sastav stanovništva Sjeverne Makedonije prema etničkim skupinama

	1991.	2002.	2021.
Makedonci	1 328 187	1 297 981	1 073 299
Albanci	441 987	509 083	446 245
Turci	77 080	77 959	70 961
Romi	52 103	53 879	46 433
Srbi	42 775	35 939	23 847
Bošnjaci	-	17 018	16 042
Ukupno	2 033 964	2 022 547	1 836 713

Izvor: Popis stanovništva 1991., Popis stanovništva 2002., Popis stanovništva 2021. godine u Statističkom godišnjaku Republike Sjeverne Makedonije 2023.

3.2. Projekt „Skoplje 2014“

Arhitektonski projekt „Skoplje 2014“ (skraćeno SK 2014) kampanja je koju je 2010. godine pokrenula Vlada Republike Sjeverne Makedonije, a cilj kampanje bio je glavnom gradu Skoplju dati klasičan stil izgradnjom novih javnih i državnih zgrada (Gori, 2014) te jačanje makedonskog identiteta povećanjem zastupljenosti spomenika i skulptura koji asociraju na slavnu makedonsku povijest (Musladin, 2019). Projekt „Skoplje 2014“ narušavajući i odbacujući stari koncept, koji tvrdi da povijest makedonskog identiteta započinje najranije Ilidentskim ustankom, predlaže novu i „linearnu“ povijest makedonske nacije. Prema projektu povijest nacije započinje u antičkom razdoblju, nastavlja se u periodu ranog kršćanstva, prikazujući važne povijesne osobe koje su rođene u ili su vladale Skopljem. Time SK 2014 predstavlja idealan primjer antikvizacije vidljive u javnom prostoru. Pojam antikvizacija odnosi se na identitetske politike temeljene na pretpostavci da postoji direktna poveznica između današnjih etničkih Makedonaca i antičkih Makedonaca (Muhić i Takovski 2014 prema Vangeli 2001).

Prije provedbe projekta, Skoplje je bilo prepoznatljivo po Staroj Čaršiji koja upućuje na naslijeđe iz osmanskog razdoblja te po modernim socijalističkim zgradama podignutima nakon razornog potresa 1963. godine. Nakon potresa koji je uništio gotovo 80 % Skoplja grad je zadobio moderan izgled, ali kroz SK 2014 moderni se izgled izdvaja iz grada i zamjenjuje neoklasičnom i baroknom arhitekturom. Zgrade su obnovljene u stilovima koji se u svom originalnom razdoblju nikada nisu javili u državi, smatrajući da modernističke zgrade nastale obnovom grada nakon potresa nisu dostojan predstavnik glavnog grada tadašnje Republike Makedonije. Muhić i Takovski (2014) ovo jasno tumače kao tendenciju za prekidom sa socijalističkom prošlošću, što predstavlja kontradiktornost s obzirom da je makedonski identitet prvi puta prepoznat upravo za vrijeme Socijalističke Republike Makedonije u sklopu SFRJ-a. Projekt „Skoplje 2014“ predstavlja stvaranje monoetničkog makedonskog, pravoslavnog identiteta u kontekstu multietničke države zbog kojeg su reagirali pripadnici različitih etničkih skupina. Također, u jeku napetosti između Makedonije i Grčke oko imena, SK 2014 se interpretira kao politički odgovor vladajućih na napetosti čime se narušavaju već postojeći narativi makedonskog identiteta (Muhić i Takovski, 2014).

4. POLITIČKI ODNOSI SA SUSJEDNIM DRŽAVAMA

„Novo“ makedonsko pitanje koje se pojavilo nakon osamostaljenja predstavljalo je veliku prepreku u uspostavljanju dobrih međudržavnih odnosa Republike Makedonije, posebno sa njezinim susjedima. Želja za razvojem ekonomskih odnosa sa susjednim državama bila je otežana brojnim sporovima koji nisu prvenstveno proizlazili iz ekonomske prirode (Fetai, 2004). U početku su nepovoljne okolnosti ograničavale mogućnosti i minimalizirale napore koji su se ulagali u unaprjeđenje i šire razvijanje dobrosusjedskih odnosa i suradnje, no posljednjih godina postignuti su uspješni dogovori i rješenja sporova koji su važni za uspostavljanje međudržavnih odnosa te za nacionalni opstanak Sjeverne Makedonije u regiji. Ovaj kratki i opći pregled povijesnih okolnosti predstaviti će uvid u kompleksnost stvaranja makedonskog nacionalnog identiteta u odnosu na četiri susjedne države.

4.1. Grčka

Što je subjekt koji osporava nacionalni simbol ili ideju legitimniji i organiziraniji, to će spor vjerojatno biti intenzivniji. Spor koji je obilježio političke odnose između Grčke i Sjeverne Makedonije trajao je gotovo 30 godina, a njegovo središte činilo je „novo“ makedonsko pitanje, odnosno pitanje koji se narod ima pravo identificirati kao Makedonci.

Točnije, osamostaljenjem Sjeverne Makedonije, u središtu grčko-makedonskog spora našla su se tri pitanja: ime Makedonije, državna zastava i dijelovi Makedonskog ustava koji prema grčkom mišljenju mogu implicirati njezine teritorijalne pretenzije prema Grčkoj (Tatalović, 2003). Zabrinutost Grčke temeljila se na tome da bi država uspostavljena s ovim imenom u regiji asocijirala na staromakedonsku državu te da bi Republika Makedonija u budućnosti mogla zatražiti teritorij od Grčke (Demircioglu i dr. 2024 prema Gligorov, 2008). Osim toga, jasno je da Republika Makedonija nema pretenzije na veću istoimenu regiju te da država prihvaća postojeće granice. Iako neki ekstremni makedonski nacionalisti možda sanjaju san o Velikoj Makedoniji, država ne posjeduje sredstva kojima bi mogla zaprijetiti bilo kojem od svojih susjeda, a niti ugroziti postojeću teritorijalnu podjelu.

Danforth (1993) objašnjava grčko stajalište o makedonskom pitanju, prema kojemu se samo Grci imaju pravo identificirati kao Makedonci. To mišljenje potkrjepljuju neprekinutim kontinuitetom i povezanošću antičke (makedonske) Grčke Aleksandra Makedonskog i moderne Grčke. Prema tome, Slaveni iz južnog dijela Jugoslavije koji su se doselili u Makedoniju u 6. stoljeću nemaju se pravo identificirati kao Makedonci. Grci smatraju makedonsku naciju „umjetnom tvorevinom“ Jugoslavije koja je nastala iz „mozaika nacionalnosti“, a nazvana je

Makedonijom, imenom koji Grci smatraju svojim antičkim nasljeđem i koja nema veze sa slavenskim stanovništvom. Nazivajući se Makedoncima Slaveni „kradu“ grčko ime i grčku kulturnu baštinu te „falsificiraju“ grčku povijest. Iz perspektive Grka, „makedonski problem“ postoji samo u smislu prisvajanja njihove povijesti, kulture, tradicije, a posebno imena Makedonija od strane slavenskog naroda. Stoga spremno koriste zamjenski izraz, Republika Skoplje, za svog sjevernog susjeda, a o Makedoncima govore kao o „Skopljanima“.

„U Grčkoj su pojmovi Makedonija i Makedonci „rezervirani“ za stanovnike Grčke (Egejske) Makedonije, dok je njihova uporaba kod sjevernih susjeda pogrešna kombinacija slavenskog elementa s antičkom kulturom“ (Stawowy-Kawka i Stanek, 2008, 230). Ako govorimo o etničkoj pripadnosti osobe, onda je Makedonac netko tko živi u Sjevernoj (Vardarskoj) Makedoniji, ili u Egejskoj ili Pirinskoj Makedoniji, ili negdje drugdje u svijetu, a izabire da pripada makedonskoj naciji. S druge strane, Makedonci po državljanstvu su svi oni koji žive u Republici Makedoniji bez obzira na izbor etničke ili nacionalne pripadnosti (Daskalovski, 2019).

Proglašenjem nezavisnosti 1991. godine, novoosnovana republika odabire ime Makedonija što je njezino nasljeđe iz doba Jugoslavije, a istovjetno je imenu regije na sjeveru Grčke. Teritorij moderne Republike Makedonije ima zajedničku prošlost s modernom grčkom pokrajinom Makedonijom (Willi, 2008), zbog čega tadašnja Europska zajednica, čiji je član i Grčka, iste godine od Republike Makedonije zahtjeva izjavu da nema teritorijalnih zahtjeva prema istoimenoj pokrajini ili bilo kojoj susjednoj zemlji te da neće provoditi neprijateljske propagandne aktivnosti (Milchevski, 2013).

Osim nazivu države, Grčka se usprotivila i zastavi Republike Makedonije, koja je za državnu zastavu preuzela simbol „sunce Vergine“ (slika 5), simbol pronađen u grobnici Filipa II u sjevernoj Grčkoj. Iako je Republika Makedonija ispunila zahtjev Europske zajednice, njezine članice ne priznaju suverenitet Republike Makedonije u siječnju 1992. godine. Kasnije iste godine, na susretu u Lisabonu donijeta je odluka o priznanju suvereniteta – ukoliko naziv „Makedonija“ ukloni iz svoga imena. U travnju 1993. godine Republika Makedonija je postala članica Ujedinjenih naroda pod privremenim nazivom Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija (skraćeno BJRM), te iako su uvjeti za članstvo bili ispunjeni i dalje je bilo potrebno riješiti pitanje imena.

Uskoro su sve članice Europske unije priznale Bivšu Jugoslavensku Republiku Makedoniju na nezadovoljstvo Grčke koja uvodi ekonomsku blokadu prema istoj. Grčko-makedonski odnosi poboljšani su potpisivanjem sporazuma u New Yorku u rujnu 1995. godine. Potpisivanjem privremenog sporazuma Grčka se prvenstveno obavezala priznati Republiku Makedoniju kao

neovisnu i suverenu državu. Obje su strane priznale svoje sadašnje granice kao stalne i nepromjenjive, potvrdile međusobni otvoren status i odrekle se teritorijalnih zahtjeva. Dakle, prema uvjetima sporazuma, Grčka je pristala priznati Republiku Makedoniju te ukinuti ekonomsku blokadu (embargo). Makedonija je prema sporazumu iz svog ustava uklonila članke koji se odnose na makedonske zahtjeve prema istoimenoj grčkoj pokrajini te se odrekla zastave koju je zamijenila modernom inačicom (Stawowy-Kawka i Stanek, 2008) (slika 6).

Usprkos tome, Grčka nije priznala ime BJRM-a, makedonsku naciju niti makedonsku manjinu u Grčkoj što je ponovno ukazivalo na potrebu promjene imena. Postojale su brojne opcije, no nijedno ime početkom 2000-ih nije bilo prihvaćeno. Makedonci su strahovali da će biti pod pritiskom prihvatiti geografski vezan naziv, kao što je Republika Skopje, Srednjobalkanska Republika, Republika Vardar ili onaj koji uključuje riječ Makedonija s kvalifikatorom poput Gornja ili Nova Makedonija. „Kad bi se to dogodilo, to bi onemogućilo pojam makedonske nacije; postojale bi samo gornjomakedonska, sjevernomakedonska itd. Makedonci su željeli ime izvedeno prema teritoriju na kojem se temelji njihova država – od Makedonije, kao što je nastala unutar povijesnog prostora (Makedonija) i u povijesnom evolucijskom procesu (ime, nacija)“ (Stawowy-Kawka i Stanek, 2008, 236). S obzirom da novo ime nije izabrano, Grčka 2008. godine stavlja veto na pristup Republici Makedoniji Sjevernoatlantskom savezu te joj ne odobrava pristup Europskoj uniji, iako je kriterije za članstvo ispunila još 2005. godine. Tada je ujedno i postala kandidat za pristup Uniji. Sljedećih nekoliko godina rješenje nije bilo pronađeno, sve do dolaska nove stranke na vlast čiji su glavni strateški ciljevi za državu bili članstvo u NATO savezu i Europskoj uniji. Vrlo brzo započeli su pregovori i sklopljen je dogovor s grčkim ministrom, koji je rezultirao potpisivanjem Prespanskog sporazuma.

Sl. 5. Zastava Sjeverne Makedonije sa suncem Vergine, službena zastava od 1991. – 1995. godine

Izvor: Britannica, 2019, <https://www.britannica.com/topic/flag-of-North-Macedonia>

Sl. 6. Službena zastava Sjeverne Makedonije od 1995. godine

Izvor: Britannica, 2024, <https://www.britannica.com/place/North-Macedonia>

4.1.1. Prespanski sporazum

Prespanski sporazum službeno je potpisan je 17. lipnja 2018. u grčkom naselju Psarades na Prespanskom jezeru. Potpisivanjem sporazuma, Republika Makedonija preimenovana je u Republika Sjeverna Makedonija s novim nazivom koji će se koristiti u državi, u svim bilateralnim odnosima te u svim međunarodnim organizacijama i institucijama. Dogovor uključuje i priznanje makedonskog jezika kao slavenskog i državljanstvo stanovnika kao “makedonskog/državljanina Republike Sjeverne Makedonije”. Također, u sporazumu postoji izričito pojašnjenje da građani ove zemlje nisu povezani s antičkim Makedoncima.

Sjeverna Makedonija obećala je da neće tražiti vlasništvo nad nasljeđem Aleksandra Velikog i antičkom makedonskom poviješću, već će se identificirati svojim slavenskim korijenima. Ovo je bilo vrlo važno pitanje za Grke, jer je za njih povijesno nasljeđe antičke Makedonije činilo veliki dio grčkog nacionalnog identiteta. U međuvremenu, Atena je prihvatila da se pridjev makedonski može koristiti za opisivanje građana države ili uz formalniju formulaciju „građani Republike Sjeverne Makedonije“. Dvije su strane prepoznale da je riječ "Makedonija" definirana u različitim povijesnim i kulturnim kontekstima. Za Grčku taj pojam, osim geografskog područja sjeverne Grčke, označava povijest, kulturu i ostavštinu njezinih stanovnika od antike do modernog doba. Nasuprot tome, za Sjevernu Makedoniju pojam označava njezin vlastiti teritorij, jezik, stanovništvo i različite karakteristike koji su potpuno različite od onih grčke Makedonije i nemaju nikakve veze s drevnim helenskim nasljeđem (Demircioglu i dr., 2024).

Već iste godine, 30. rujna 2018., vlada je održala nacionalni referendum gdje je upitala građane: „Jeste li za članstvo u Europskoj uniji i NATO-u prihvaćanjem sporazuma između Republike

Makedonije i Republike Grčke?” (Ker-Lindsay, 2019). Cilj referenduma bio je prije svega postići napredak koji je od osamostaljenja usporavao spor oko imena, a ime je službeno promijenjeno 2019. godine. Ipak, Prespanski se sporazum ubrzo suočio s kritikama. U Grčkoj su izbili prosvjedi, dok su državljani Sjeverne Makedonije smatrali kako sporazum krši pravo makedonskog naroda na unutarnje samoodređenje, jer uskraćuje makedonskom narodu pravo na politički režim temeljen na samoidentifikaciji naroda, kao i na slobodan društveni i kulturni razvoj (Daskalovski, 2019). Iako je Prespanski sporazum regulirao pitanja identiteta, on sadrži i elemente koji slabe izgleda za puni uspjeh, jer može dovesti do novih identitetskih problema za stanovništvo na sjeveru Grčke koje sebe naziva Makedoncima. Gledajući s pozitivne strane, Prespanski sporazum je, osim rješenja pitanja imena Sjeverne Makedonije, ujedno i povijesni korak koji će oblikovati ulogu i budućnost ove države na Balkanu.

4.2. Bugarska

Bugarska je bila među prvim državama koja je priznala neovisnost Republike Makedonije u siječnju 1992. godine. No, Bugarska istovremeno nije priznala postojanje makedonske nacije, pa tako ni makedonske nacionalne manjine koja je najzastupljenija etnička skupina u Pirinskoj Makedoniji. Novoosnovana država za Bugarsku je predstavljala još jednu državu u kojoj žive Bugari (Tatalović, 2003). Uvjerena od samog početka da makedonska nacija i jezik u principu ne postoje, tvrdili su da su Makedonci etnički Bugari i da je njihov jezik samo dijalekt bugarskog (Entina, 2015). „Protivljenje Bugarske da prizna makedonsku naciju tumačilo se dvojako: kao nastojanje da se dokaže kako u Bugarskoj (Pirinskoj Makedoniji) nema Makedonaca, ali i kao izraz teritorijalnih pretenzija prema Makedoniji u kojoj, kako se smatralo, ne žive Makedonci nego Bugari“ (Tatalović, 2003, 183).

Pregovori o članstvu Sjeverne Makedonije u Europskoj uniji ponovno su se pokušali pokrenuti 2020. godine nakon što je riješen spor s Grčkom, no Bugarska je odlučila iskoristiti svoj položaj države članice za nametanje vlastitih nacionalnih interesa osporavanjem makedonske nacionalnosti, jezika i povijesti (Minovska, 2023). Bugarska je podnijela zahtjev da Sjeverna Makedonija u svome Ustavu prizna etničke Bugare kao njezin konstitutivni narod, kao što su primjerice Albanci, a ne samo kao nacionalnu manjinu. Treba napomenuti da stanovništvo koje se u popisu stanovništva 2021. godine izjasnilo kao Bugari, za razliku od Albanaca, ne čini značajan udio u sastavu stanovništva (tablica 2).

Joseph (2023) objašnjava razlog zašto među etničkim Makedoncima postoje razlike u intenzitetu prihvaćanja zahtjeva koje su za njihov ulazak u EU postavile Grčka i Bugarska.

Naime, građani su otvorenije prihvatili grčke zahtjeve za promjenom imena jer je Prespanski sporazum značio povlačenje grčkog veta na makedonsko članstvo u Europskoj uniji i NATO-u, dok takva garancija s Bugarskom ne postoji. U ljeto 2022. godine podnešen je takozvani francuski prijedlog kako bi se ukinuo bugarski veto na proces pristupanja Sjeverne Makedonije Europskoj uniji, prijedlog koji je trebao riješiti glavna pitanja. Sjeverna Makedonija bi, prema posljednjoj verziji prijedloga, trebala uključiti bugarsku manjinu u preambulu svog Ustava te postići vidljive rezultate u provedbi dobrosusjedskih odnosa i regionalne suradnje. Vlada Sjeverne Makedonije prihvatila je prijedlog u lipnju iste godine smatrajući da nije “ni dobar ni katastrofalan, ali općenito prihvatljiv kao osnova za napredak” (Minovska, 2023.) Nakon prihvaćanja francuskog prijedloga ponovno su započeli pregovori o pristupanju Sjeverne Makedonije Europskoj uniji.

Tab. 2. Zastupljenost Bugara u odnosu na konstitutivne narode Sjeverne Makedonije

	1991.	2002.	2021.	%*
Makedonci	1 328 187	1 297 981	1 073 299	58,4
Albanci	441 987	509 083	446 245	24,3
Bugari	1 370	1 487	3 504	0,19

Izvor: Popis stanovništva 1991., Popis stanovništva 2002., Popis stanovništva 2021. godine u Statističkom godišnjaku Republike Sjeverne Makedonije 2023.

*odnosi se na udio pojedine etničke skupine 2021. godine

4.3. Srbija

Iako se između Sjeverne Makedonije i Srbije nije dogodio ratni sukob prilikom osamostaljenja, kao sa ostalim bivšim jugoslavenskim republikama, sukob ipak postoji. Neslaganje je vezano uz element makedonskog nacionalnog identiteta, a tiče se legitimiteta Makedonske pravoslavne Crkve (skraćeno MPC).

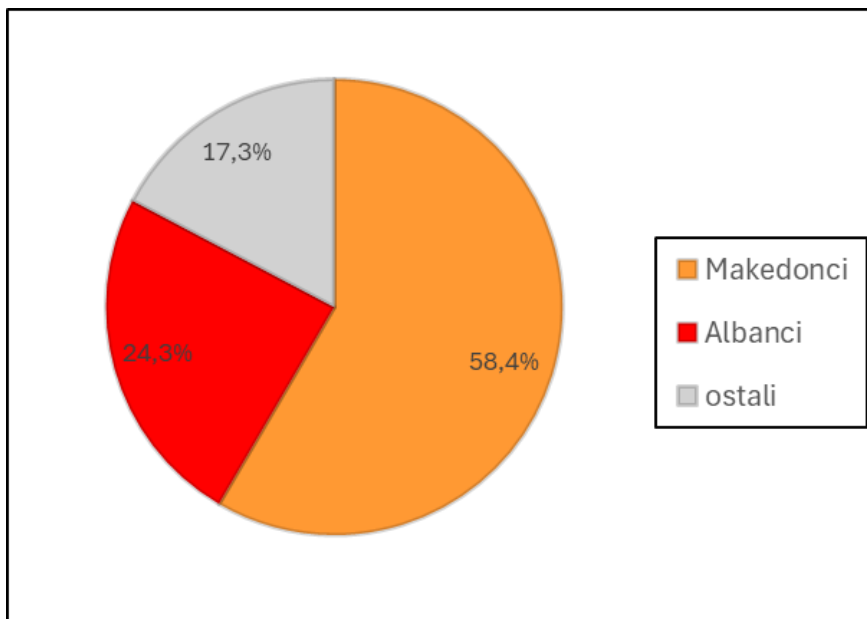
Etnički Makedonci se u velikoj većini izjašnjavaju kao pravoslavci te su sve do 1967. godine pripadali beogradskoj patrijaršiji, odnosno Srpskoj pravoslavnoj Crkvi (skraćeno SPC). Nakon tri održana crkveno-narodna sabora, u Ohridu je 1967. godine proglašena i uspostavljena autokefalna Makedonska pravoslavna Crkva u svrhu izgradnje makedonskog nacionalnog identiteta. Srpska pravoslavna Crkva usprotivila se ovome događaju, a MPC suočila se s

problemima jer ni druge pravoslavne crkve nisu službeno priznale njezin proglašeni status (Wiberg i Vankovska, 2005). Ipak, uspostava Makedonske pravoslavne Crkve je odgovarala tradiciji u Jugoistočnoj Europi gdje je crkvena pripadnost uvijek bila obilježje narodnosti, a uspostava vlastite Crkve je za jugoslavenske Makedonce značila ponovnu potvrdu njihovog postojanja i podizanja makedonske nacionalne svijesti (Zahariadis, 1994).

Nakon raspada Jugoslavije, makedonska crkva proglasila se samostalnom, što srpska strana nije priznala (Entina, 2015) te su se napetosti između SPC i MPC dodatno pogoršale, sve do 2002. godine. Sastavši se u Nišu u svibnju 2002. godine, dvije crkve sklopile su Niški sporazum po kojemu je MPC pristala promijeniti naziv u Makedonska pravoslavna Crkva – Ohridska arhiepiskopija i uživati najveću moguću autonomiju unutar Srpske pravoslavne Crkve (Wiberg i Vankovska, 2005). Dvadeset godina kasnije, u svibnju 2022. godine Srpska pravoslavna Crkva službeno je priznala Makedonsku pravoslavnu Crkvu čime je MPC zadobila potpunu autonomiju. Sporazum je shvaćen kao potvrda makedonskog nacionalnog identiteta i kao rješenje još jednog segmenta spornosti istog.

4.4. Albanija

Nakon osamostaljenja Republike Makedonije, Albanija je postala novi političko-geografski čimbenik važan za novonastalu državu. Najveći etnički, ali i vjerski problem i danas u Sjevernoj Makedoniji predstavlja položaj albanske skupine, koja prema popisu stanovništva 2021. godine čini gotovo 25%, odnosno četvrtinu stanovništva (slika 7). Tatalović (2003) navodi kako, iako je ta skupina u velikoj mjeri integrirana u makedonsko društvo, uživajući visoki stupanj političke, teritorijalne i kulturne autonomije, ona za Sjevernu Makedoniju u budućnosti može biti veliki sigurnosni problem.

Sl. 7. Udio glavnih etničkih skupina u Sjevernoj Makedoniji 2021. godine

Izvor: Popis stanovništva 2021. godine u Statističkom godišnjaku Republike Sjeverne Makedonije 2023.

Albanski narod govori indoeuropskim jezikom koji nije sličan niti jednom drugom jeziku i prilično su različiti u kulturnom, etničkom, jezičnom i vjerskom smislu. Jezik je upravo taj koji je definirao identitet Albanaca i koji ga čini drugačijim od ostalih balkanskih naroda koje je vjera prvenstveno definirala kao nacije. Makedonci su južnoslavenski narod, pretežno pravoslavni i imaju svoj jezik sličan bugarskom. Yorulmaz (2016) objašnjava da su te razlike, nažalost, često uzroci neslaganja i nerazumijevanja među zajednicama koji dovode do sigurnosnih problema.

Albanci su u Sjevernoj Makedoniji koncentrirani oko glavnog grada Skopja te na sjeverozapadu i zapadu države, ponajviše uz albansku granicu, gdje čine većinu stanovništva (slika 8) te su brzorastuća skupina. Nastave li se dosadašnji demografski trendovi, Albanci bi u budućnosti mogli postati većinski narod, što bi ugrozilo i dovelo do pitanja opstanka makedonske nacije u samoj Sjevernoj Makedoniji, ali i u regiji. Jasno je da se Makedonci očito boje kosovskog efekta, u kojem je nekadašnja privilegirana srpska većina postala manjina (Gibas-Krzak, 2014). Koncentracija albanske manjine uz albansku granicu za etničke je Makedonce predstavljala opasnost od teritorijalne cjelovitosti Albanije jer su, u geografskom smislu, ta područja mogla biti lako spojiva s Albanijom.

„Prema Griessler (2014) ideja Velike Albanije bila je prisutna u nekim radikalnim albanskim krugovima u Makedoniji koji su izražavali želju za ujedinjenjem albanskoga govornog područja

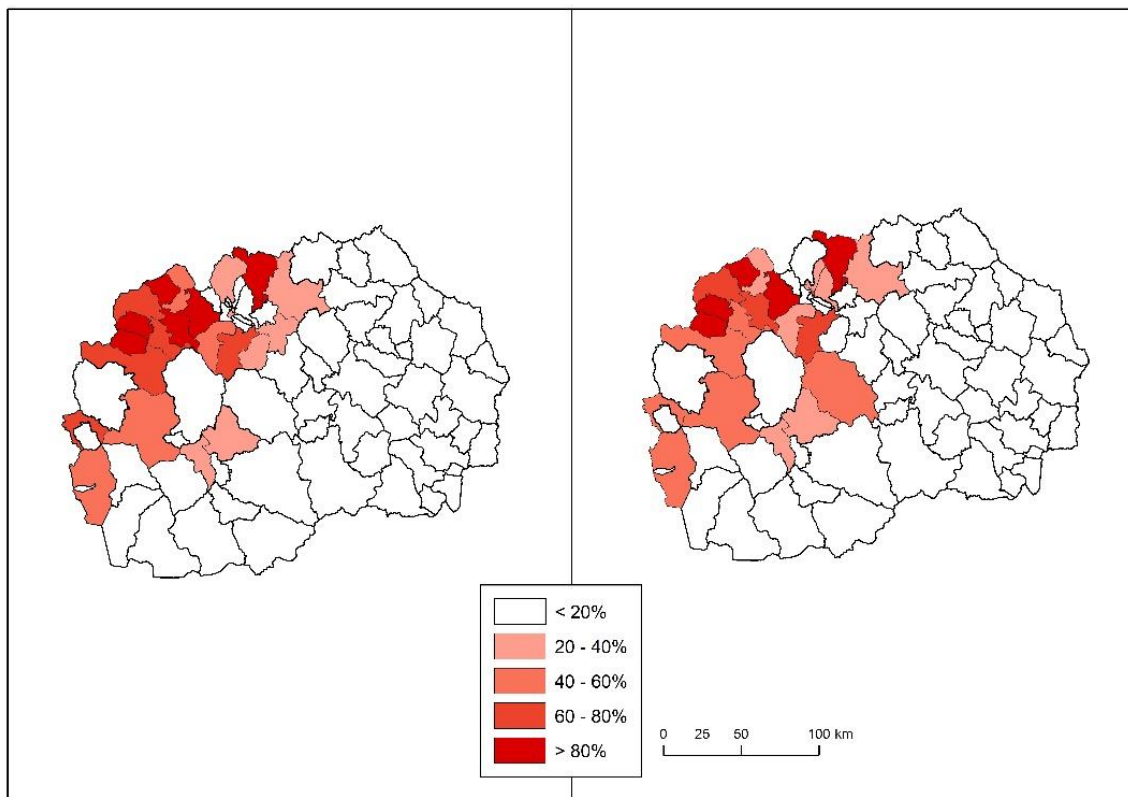
na zapadnom Balkanu u jednu državu. S druge strane, službena Albanija nije postavljala zahtjeve za izmjenom granica ni podržavala ideju Velike Albanije, a nije ni odbacivala ideju neovisne države Makedonije. Smatrali su tek kako nova država ne može pripadati isključivo jednoj etničkoj skupini.“ (Musladin, 2019, 31). Etnički Albanci bojkotirali su izlazak na referendum za neovisnu Republiku Makedoniju 1991. i suzdržali se pri glasovanju o Ustavu. S druge strane pokrenuli su i sudjelovali na referendumu usmjerenom na autonomiju za Albance u Republici Makedoniji u siječnju 1992. godine. Na referendumu je glasalo više od 90 % Albanaca, a 99 % glasova bilo je za autonomni status zapadne Makedonije. Zahtjevi za autonomijom postali su noćna mora za Makedonce (Gibas-Krzak, 2014).

Do ostvarenja autonomije na kraju nije došlo, ali su albansko nezadovoljstvo i neslaganje s makedonskim Ustavom postajali sve značajniji tijekom idućeg desetljeća. Albanci su priznavali postojanje Republike Makedonije, no nisu se slagali s Ustavom koji je navodio da je to država makedonskog naroda u kojoj su Albanci nacionalna manjina. Vrhunac neslaganja rezultirao je izbijanjem oružane pobune Albanaca u Republici Makedoniji u ožujku 2001. godine. Od njenog izbijanja u ožujku 2001., Europska unija preuzela je vodstvo u organiziranju zapadnog odgovora na krizu i izgradnju nacije (Dobbins i dr., 2008). Pobune su završene okvirnim Ohridskim sporazumom potpisanim 13. kolovoza 2001. godine na čije su potpisivanje makedonsku vladu naveli posrednici Sjedinjenih Američkih Država i Europske unije, svjesni opasnosti koje prijete ukoliko dođe do destabilizacije regije.

Ohridskim sporazumom makedonska vlada prihvatila je gotovo sve albanske zahtjeve, od kojih je najznačajniji taj da je albanski jezik proglašen drugim službenim jezikom u područjima gdje više od 20 % stanovništva čine Albanci. Dobbins i dr. (2008) objašnjavaju da je sukob proizašao iz temeljnih napetosti između slavenske makedonske većine i muslimanske albanske manjine u državi. Etnički Albanci, koji su predstavljali gotovo četvrtinu stanovništva, imali su pritužbe zbog države u kojoj dominiraju Slaveni. Bili su u nepovoljnom ekonomskom položaju, žalili su se na diskriminaciju i neprijateljstvo od strane slavenske većine i vjerovali da je makedonski ustav iz 1991. bio pristran. Jedna od glavnih pritužbi Albanaca bila je da državnom birokracijom dominiraju Slaveni, pa Ohridski sporazum u skladu s tim, poziva na povećanje zastupljenosti manjina. Sporazum je izmijenio ustavnu i političku organizaciju države te je došlo do intenzivnog procesa decentralizacije koji je mnoge dotadašnje nadležnosti središnje vlade prenio na lokalnu razinu.

Najvažnija odredba sporazuma bila je da se mora održati multietnički karakter države, a glavni cilj sporazuma bio je pronaći model suživota između makedonske većine i velike albanske manjine unutar multietničke države. Potpisivanje sporazuma smatralo se rijetkim političkim

uspjehom međunarodne zajednice u Jugoistočnoj Europi. Republika Makedonija je nakon krize ostala stabilna, Ohridske odredbe prešle su u zakon, a većina njih je i provedena u praksi.

Sl. 8. Udio Albanaca u stanovništvu po općinama u Sjevernoj Makedoniji 2002. i 2021. godine
Izvor: izradila autorica prema Popisu stanovništva 2002. u Statističkom godišnjaku Republike Sjeverne Makedonije 2003. i Popisu stanovništva 2021. godine u Statističkom godišnjaku Republike Sjeverne Makedonije 2023.

Može se zaključiti kako je makedonska nepopustljivost prema etničkim albanskim zahtjevima za multietničkim državnim uređenjem očigledan rezultat slabosti i ranjivosti kojom je obilježen makedonski nacionalni identitet. Kao i drugdje u regiji, sukob iz 2001. proizašao je iz složenog procesa izgradnje identiteta, pristranih tumačenja povijesnih događaja i predrasuda o identitetu drugih.

5. POLITIČKO-GEOGRAFSKI POLOŽAJ SJEVERNE MAKEDONIJE

Sjeverna Makedonija smještena je u samom središtu Jugoistočne Europe što je pridonijelo važnosti položaja Sjeverne Makedonije u prometno-geografskom, a posebno u političko-geografskom smislu.

Svojim prometno-geografskim položajem, Sjeverna Makedonija stoljećima je predstavljala križište glavnih prometnih i trgovačkih putova između Istoka i Zapada (Gingeras, 2008), Europe i Bliskog istoka (Gibas-Krzak, 2014), odnosno Europe, Azije i Afrike (Tatalović, 2003). Izgradnjom paneuropskih prometnih koridora, Sjeverna Makedonija zadržala je funkciju važnog raskrižja glavnih prometnih pravaca koji povezuju Zapadnu i Srednju Europu sa Južnom Europom. Najznačajniji je transverzalni paneuropski prometni koridor X, koji od Salzburga u Austriji, preko Slovenije, Hrvatske i Srbije dolazi do Sjeverne Makedonije, u čijem se glavnom gradu Skoplju dijeli na 2 ogranka, X i Xd. Ogranak Xd vodi do luke Igumenica na obali Jonskog mora, dok glavni pravac X nastavlja prema Solunu na egejskoj obali, otvarajući put prema Sredozemlju. Drugi važni paneuropski prometni koridor za Sjevernu Makedoniju je longitudinalni koridor VIII koji vodi od Drača u Albaniji, preko Skopja do Varne u Bugarskoj, povezujući tako Jadransko i Crno more (Hrvatska enciklopedija, 2024).

U političko-geografskom smislu Sjeverna Makedonija predstavlja jezgru Jugoistočne Europe zajedno sa Srbijom i Kosovom. Središnja pozicija Sjeverne Makedonije na jugu Jugoistočne Europe činila je ovaj prostor osjetljivijim na sukobe zbog čega je prozvana balkanskom fragilnom zonom, odnosno predstavlja pojas nesigurnosti, sukoba i neriješenih etničko-religijskih pitanja, kao i nedovršene politogeneze. Početkom 1990-ih godina dolazi do nestanka ideološke podjele svijeta na Istok i Zapad te do raspada Jugoslavije, kojim dolazi do balkanizacije i formiranja potpuno novih geopolitičkih stvarnosti u regiji (Zahariadis, 1994) s čime je izravno povezan i razvoj novonastale tadašnje Republike Makedonije.

Karakteristična i jedinstvena po mirnom izlazu iz Jugoslavije te zbog središnje pozicije u regiji, Republika Makedonija neprekidno se zalagala za razvoj dobrosusjedskih odnosa sa ostalim državama u susjedstvu (Kerim, 2007). Takav pristup bio je iznimno važan obzirom da se nakon osamostaljenja, Republika Makedonija suočila sa brojnim osporavanjima koji su propitkivali njezin nacionalni identitet što je utjecalo na međudržavne odnose Republike Makedonije i samo pitanje njezinog opstanka. Dok je odnose i sporove sa susjednih državama rješavala raznim diplomatskim ugovorima i sporazumima, unutar same države dolazilo je do sukoba.

Entina (2015) navodi glavne prijetnje prema daljnjoj unutarnjoj makedonskoj destabilizaciji, a to su moguće širenje unutarnje političke krize na susjedne države, zaoštavanje nacionalnih pitanja u regiji te neuspjeh strategije Europske unije za sveobuhvatnu stabilizaciju II Europe putem integracije. Prema Kerimu (2007), povijest je uvjerljivo pokazala koliko je za Europu važno sačuvati i zaštititi mir i stabilnost današnje Sjeverne Makedonije iz razloga što je to prostor na kojem su se tijekom cijele povijesti križali različiti narodi i kulture što je često dovodilo do izbijanja sukoba te što su se nakon osamostaljenja makedonska miroljubiva politika i demokratska orijentacija dokazale kao model koji može dovesti do rješavanja brojnih balkanskih kriza.

5.1. Sjeverna Makedonija u okviru Zapadnog Balkana

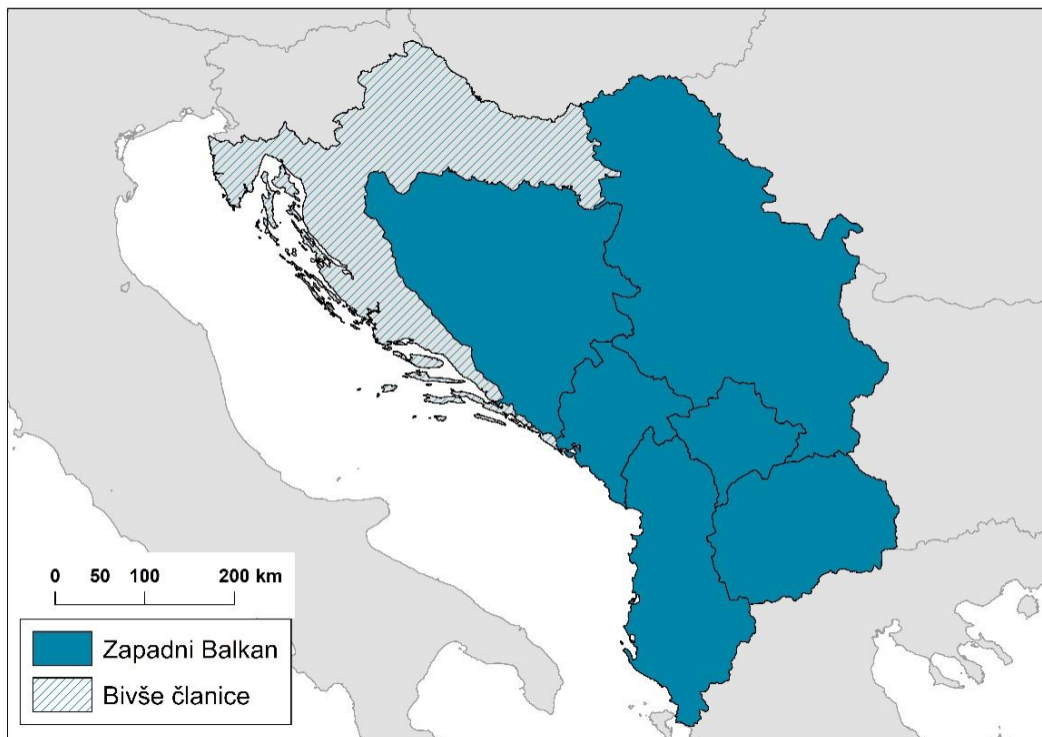
Zapadni Balkan pojam je kojim se pokušava opisati strategija Europske unije prema Albaniji i državama bivše Jugoslavije, s iznimkom Slovenije (Slukan Altić 2011 prema Milardović 2000) (slika 9). Politički koncept Zapadnog Balkana razvija se od 1997. godine kada Opći savjet Europske unije usvaja „Politiku regionalnog pristupa“ za države Jugoistočne Europe. Cilj Europske unije je kroz ovaj koncept otvoriti put za integraciju u Europsku uniju državama Zapadnog Balkana te održavati mir, stabilnost i gospodarski razvoj u tim državama (Europski parlament, n. d.). Europska unija time vjeruje u mogućnost sigurnog procesa za postizanje zajedničke Europe (Entina, 2015).

Države koje se smatraju dijelom Zapadnog Balkana su Srbija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija, Kosovo i Albanija, a Hrvatska je prva (bivša) država Zapadnog Balkana koja je službeno pristupila Europskoj uniji, dok sve ostale države izuzev Kosova imaju službeni status država kandidatkinja. Glavni uvjet za pristup Europskoj uniji su ispunjeni kriteriji iz Kopenhagena koji definiraju političke, pravosudne i administrativne standarde koje država kandidat mora ispuniti prije ulaska u Europsku uniju. No, za države Zapadnog Balkana dodatne kriterije definira „Proces stabilizacije i pridruživanja“ u svrhu uspostavljanja regionalne suradnje i dobrosusjedskih odnosa (Zweeres, 2019).

Zapadni Balkan danas je okružen Europskom unijom i smatra se njezinim gravitirajućim područjem, no njegov geopolitički razvoj iz 1990-ih otvorio je brojna pitanja i pobudio interese „velikih sila“, koji koče daljnju željenu europeizaciju „ratobornog i divljeg Balkana“ ili onoga što je od njega ostalo (Bieber i Tzifakis 2019a prema Bačan, 2023). Moglo bi se tvrditi da države Zapadnog Balkana nemaju drugog vjerodostojnog partnera osim Europske unije. To nije samo zbog geografske blizine regije, već i zbog toga što je Unija njihov najjači trgovinski

partner, najveći izvor izravnih stranih ulaganja, kao i glavno odredište za migrante iz regije (Zweeres, 2019).

U okviru Zapadnog Balkana nalazi se i Sjeverna Makedonija, koja je bila i prva država koja je potpisala „Proces stabilizacije i pridruživanja“ (Milchevski 2013). Nedavno konačno rješenje pitanja imena značilo je rješenje makedonsko-grčkih sukoba što je od važnog značenja i za Zapadni Balkan. Uspješno rješavanje ovog pitanja šalje snažnu poruku da regija nije zarobljenik prošlosti te da se dugotrajni i naizgled nerješivi problemi mogu uspješno riješiti uz pravu političku volju i vodstvo (Ker-Lindsay, 2019).

Sl. 9. Sadašnje i bivše države Zapadnog Balkana 2024. godine

Izvor: izradila autorica prema <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/168/zapadni-balkan>

5.2. Proces pristupanja Europskoj uniji

Republika Sjeverna Makedonija bila je primjer države koja se osamostalila bez ratnog sukoba zbog čega je bila izuzetak i jedinstven primjer mogućeg stabilnog stjecanja neovisnosti u njezinom nestabilnom okruženju. Kerim (2007) objašnjava da je Republika Sjeverna Makedonija ključ mira na jugu Balkana, a gradeći trajne odnose sa susjedima na temeljima uzajamnog poštovanja, država postaje faktor stabilnosti u ovoj regiji i u Europi.

Od svog prvog dana osamostaljenja, Republika Sjeverna Makedonija opredijelila se za članstvo u Europskoj uniji. „Makedonija se samim stupanjem na scenu kao samostalna, suverena i nezavisna država i članica UN-a i međunarodne zajednice, djelomično poučena i iskustvom dok je bila u sastavu bivše SFR Jugoslavije, a i nakon pažljivog sagledavanja ekonomskog, političkog i sveukupnog stanja u državi, bez dileme opredijelila za što čvršćim ekonomskim povezivanjem sa svijetom dajući EU prioritetni značaj.“ (Fetai, 2004, 70). Od pada komunizma u Istočnoj Europi, država dijeli zajednički cilj s velikom većinom država Srednje i Istočne Europe, a to je cilj o ispunjavanju standarda Europske unije i pridruživanja uniji u doglednoj budućnosti (Milchevski, 2013).

Za razliku od ostalih potencijalnih članica, Sjeverna Makedonija se suočila s vrlo ozbiljnom dodatnom preprekom na svom putu prema članstvu u Europskoj uniji, a to je spor oko prvotnog imena sa Grčkom, najstarijom članicom Europske unije u Jugoistočnoj Europi. Kao što je već navedeno, Sjeverna Makedonija nije međunarodno priznata do 1993. godine, a kašnjenje u procesu međunarodnog priznanja imalo je dugoročne posljedice za pristupanje Europskoj uniji. Zbog ovog kašnjenja, država je propustila snažan rani zamah prema ponovnom ujedinjenju Europe, koji je pokrenut valom demokratizacije u Srednjoj i Istočnoj Europi i koji je u konačnici rezultirao povijesnim valovima proširenjima Europske unije 2004. i 2007. godine. Dogovor o trgovini i suradnji potpisan je u travnju 1996., a značio je prvi važan korak u institucionalizaciji odnosa Sjeverne Makedonije s Europskom unijom.

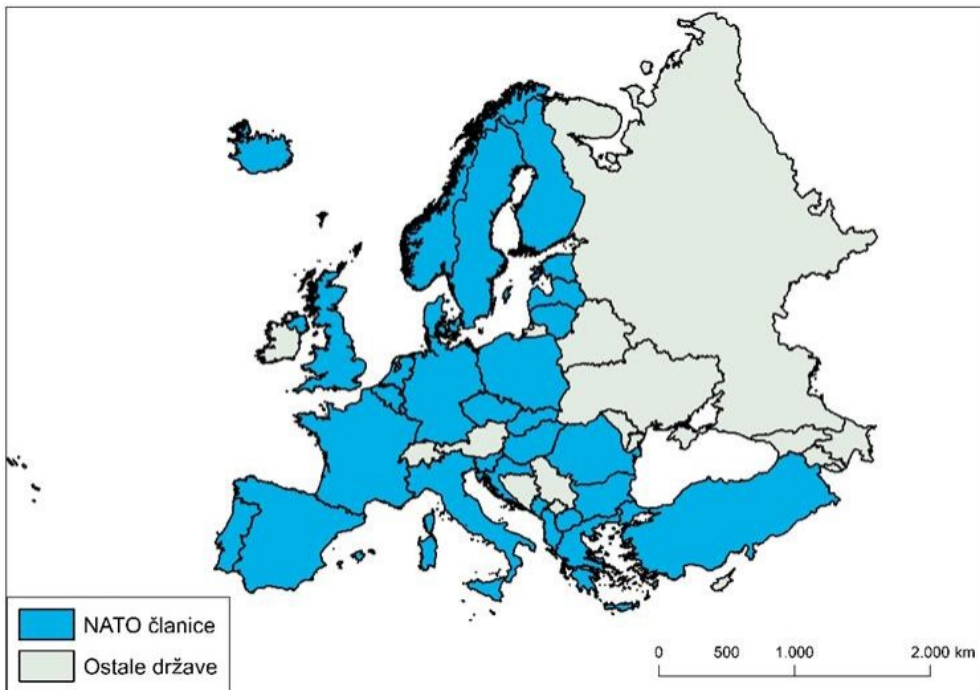
Sjeverna Makedonija je svoj put prema članstvu u Europskoj uniji započela 2001. godine, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju stupio je na snagu 2004. godine, a do prosinca 2005. godine država je ispunila uvjete za pregovore o članstvu u Uniji, kada joj je Vijeće Europske unije dodijelilo status države kandidata. Proces podnošenja zahtjeva za članstvo može potrajati nekoliko godina, ali kada jednom započne, nikada nije poništen. Upravo je Sjeverna Makedonija izvrstan primjer koliko se pregovori oko pristupanja u Europsku uniju mogu odužiti. Pitanje imena pokazalo se kao jedan od najvažnijih čimbenika koji utječu na dinamiku njezina pristupanja i odnosa s Europskom unijom. Ipak, činjenica da je Grčka bila snažan zagovornik proširenja Europske unije u Jugoistočnu Europu pobudila je nadu da bi se dogovor oko imena ipak mogao postići. Tako je i bilo kada je Prespanskim sporazumom 2018. godine izabrano ime Republika Sjeverna Makedonija i riješen dugogodišnji problem koji je bio glavni faktor otežanog pristupa Sjeverne Makedonije Uniji. Za Europsku uniju, uspješno rješavanje pitanja imena ponovno potvrđuje njezinu „privlačnu snagu“. Iako je vodstvo u Ateni i Skoplju bilo odgovorno za postizanje dogovora, nema sumnje da se Europska unija pokazala kao katalizator za postizanje rješenja (Ker-Lindsay, 2019). Ponovni pregovori o pristupu Sjeverne

Makedonije Europskoj uniji službeno su započeli 2022. godine te je Sjeverna Makedonija danas strateški opredijeljena za potpuno i cjelovito integriranje u Europsku uniju, a svijest o tom opredjeljenju je sazrela u svim područjima života i rada u državi.

5.3. Članstvo Sjeverne Makedonije u NATO savezu

Sjevernoatlantski savez, ili skraćeno NATO savez, je savez većine država Europe i Sjeverne Amerike koji omogućuje jedinstvenu poveznicu između ova dva kontinenta, omogućujući im savjetovanje i suradnju u području obrane i sigurnosti te zajedničko provođenje multinacionalnih operacija upravljanja krizama (NATO, 2024). Sjevernoatlantski savez osnovan je nakon Drugog svjetskog rata u svrhu osiguravanja slobode i sigurnosti svojih članova političkim i vojnim sredstvima, a danas u 2024. godini broji ukupno 32 članice od kojih je 30 na europskom kontinentu (slika 10). Republika Sjeverna Makedonija je u veljači 2019. potpisala protokol o pristupanju sa svim dotadašnjim članicama NATO-a, nakon što joj je potpisivanjem Prespanskog sporazuma promijenjeno službeno ime i uklonjen veto Grčke na njezino članstvo u važnim međunarodnim organizacijama.

U ožujku 2020. godine Sjeverna Makedonija je i službeno postala 30. članica NATO saveza. Republika Sjeverna Makedonija još je 1995. godine izrazila namjeru postati članica NATO-a, vjerujući kako ovaj savez može osigurati potrebne uvjete za njezinu dugoročnu sigurnost. Potpisavši Dogovor o partnerstvu za mir s NATO-om, Makedonija je ojačala svoju poziciju u regiji i istovremeno otvorila proces svoje integracije u Sjeveroatlantski savez. Pristup Sjeverne Makedonije NATO-u od velike je važnosti i za sam Savez zbog njegovog širenja na Balkan i pričvršćivanja Zapadnog Balkana na Zapad u vrijeme ruskih zanimanja za regiju (Ker-Lindsay, 2019). Širenje NATO-a na jug Balkana predstavlja pozitivan proces i preduvjet za mir u regiji, a time i pretpostavku za mir u Europi. S obzirom na povijesno iskustvo i na događaje u okruženju, ovo pitanje je od posebne važnosti za Republiku Sjevernu Makedoniju koja ima interes za postojanje sustava europske sigurnosti, kontrole naoružavanja i razoružavanja, otkuda i potiče makedonsko opredjeljenje za članstvo u NATO-u.

Sl. 10. Europske članice NATO saveza

Izvor: izradila autorica prema <https://www.nato.int/cps/en/natohq/organisation.htm>

6. ZAKLJUČAK

Makedonija je povijesna pokrajina smještena u središtu Jugoistočne Europe koja je danas gotovo u cijelosti podijeljena između tri suverene države: Grčke, Bugarske i Sjeverne Makedonije. Tu su se kroz povijest izmijenili brojni narodi različitih kultura zbog čega regija ima bogato, ali zamršeno povijesno nasljeđe.

Sjeverna Makedonija dobila je ime Makedonija u sklopu Jugoslavije u svrhu izgradnje nacionalnog identiteta te ga je zadržala i nakon osamostaljenja 1991. godine. Stvaranjem nove države koja je sadržavala ime podijeljene pokrajine pojavio se prije svega pitanje identiteta, ali i strah od potencijalnih teritorijalnih širenja Republike Makedonije i zauzimanja područja povijesne regije čije je ime nosila. U istraživanju navedene problematike, postavljena su i slijedeća istraživačka pitanja.

1. Zašto je Sjeverna Makedonija geopolitički važna za područje na kojem se nalazi?

Smještena u središtu Jugoistočne Europe, Sjeverna Makedonija nalazi se na prostoru čestih povijesnih sukoba, multikulturalnosti i nedovršene politogeneze. Tijekom većine 20. stoljeća Sjeverna Makedonija bila je u sastavu velike državne tvorevine Jugoslavije u ovoj regiji, a svojim mirnim izlaskom iz nje Sjeverna Makedonija predstavljala je „oazu mira“.

Geopolitička važnost Sjeverne Makedonije očituje se provođenjem miroljubive politike, ostvarivanjem i održavanjem dobrosusjedskih odnosa koji su važni za održavanje ravnoteže unutar regije. Stabilnost u regiji pridonosi stabilnosti i na globalnoj razini, što potvrđuje i težnja prema članstvu u međunarodnim organizacijama poput Europske unije i Sjeveroatlantskog saveza. Članstvo Sjeverne Makedonije predstavlja širenje NATO saveza u Jugoistočnoj Europi te pozitivan proces i preduvjet za mir u regiji, a time i pretpostavku za mir u Europi. Prateći taj model nedvojbeno je da će i potencijalno širenje Europske unije u Jugoistočnu Europu doprinijeti osiguranju mira u regiji.

2. Zašto makedonski identitet nije jednostavno odrediti?

Makedonski identitet i država počeli su se stvarati za vrijeme Jugoslavije, pod imenom koje je bilo istovjetno imenu povijesne pokrajine Makedonije.

Makedonski identitet nije lako odrediti jer dolazi do pomutnje kada se suvremeni Makedonci poistovjećuju sa antičkim Makedoncima, koje se s druge strane smatra etničkim Grcima. To je dovelo do značajnog spora koji se odvio s Grčkom, a proizašao je iz zajedničkog uvjerenja obje strane da su izravni potomci antičkih Makedonaca, da su nasljednici antičke makedonske kulturne ostavštine zbog čega imaju i pravo koristiti ime „Makedonija“. Međutim, Prespanskim sporazumom je dogovoreno da će se stanovnici Sjeverne Makedonije identificirati svojim slavenskim korijenima. Iako su još za vrijeme Osmanskog carstva Makedonci bili definirani kao Slaveni, njihova kulturna sličnost Bugarima i Srbima također je dovela do pitanja postojanja i definiranja makedonskog identiteta.

Činjenica je da u Republici Sjevernoj Makedoniji postoji narod koji se naziva Makedoncima i ima zajednički osjećaj pripadnosti, koristi se istim jezikom, čita isto pismo, prakticira istu vjeru i kulturu te čini većinu među stanovništvom Sjeverne Makedonije. Činjenica je i da je njihov makedonski identitet duži period bio preispitivan i osporavan jer ga je teško definirati, pa tako s druge strane i boriti se za njega. No, zahvaljujući miroljubivoj politici i rješavanju tih sporova, makedonski identitet postaje sve prihvaćeniji.

3. Zašto su prisutni etnički problemi u Sjevernoj Makedoniji?

Osamostaljenjem Sjeverne Makedonije su se, uz problem određivanja nacionalnog identiteta, pojavili i etnički problemi. U novonastaloj državi Albanci su činili više od četvrtine stanovništva, ali su bili u nepovoljnom ekonomskom položaju te su se osjećali diskriminirano od strane slavenske većine. Za razliku od drugih susjednih država, Albanija nije imala problema sa imenom „Makedonija“, već sa Ustavom koji je navodio da je to država makedonskog naroda te da Albanci predstavljaju nacionalnu manjinu.

Podizanjem oružane pobune 2001. godine Albanci su postigli ispunjenje zahtjeva da albanski postane službeni jezik u većinski albanskim pokrajinama, a nakon Ohridskog sporazuma u Sjevernoj Makedoniji nije došlo do oružanih pobuna. Sjeverna Makedonija proglašena je multietničkom državom u kojoj Makedonci i Albanci čine konstitutivne narode, dok ostale etničke skupine čine nacionalne manjine. Iako su Albanci u velikoj mjeri integrirani u makedonsko društvo, uživajući visoki stupanj političke, teritorijalne i kulturne autonomije, njihova sve veća zastupljenost u Sjevernoj Makedoniji u budućnosti može predstavljati veliki sigurnosni problem.

4. Koje je pogodnosti ili nepogodnosti državi donijela promjena imena?

Pogodnost s kojom se Republika Sjeverna Makedonija susrela nakon Prespanskog sporazuma i promjene imena jest regulirano pitanje makedonskog identiteta s kojim su (donekle) bile zadovoljene obje strane. Pogodnosti su također uklanjanje veta na ulazak u Sjeveroatlantski savez te u Europsku uniju. Sjeverna Makedonija postala je članica NATO saveza samo godinu dana nakon promjene imena, a dogovori za ulazak u Europsku Uniju ponovno su uspješno pokrenuti 2022. godine.

Međutim, promjena imena donijela je i nepogodnosti Republici Sjevernoj Makedoniji. Naime, njezini državljani smatrali su kako sporazum krši pravo makedonskog naroda na unutarnje samoodređenje te da im uskraćuje slobodan društveni i kulturni razvoj. S druge strane, u Grčkoj su izbili prosvjedi kojima je stanovništvo iskazalo neslaganje sa zadržavanjem pojma „Makedonija“ u nazivu države njihovog sjevernog susjeda. Također su smatrali da ovaj sporazum sadrži elemente koji mogu dovesti do novih identitetskih problema za stanovništvo na sjeveru Grčke koje sebe naziva Makedoncima.

7. LITERATURA

- Baćan, D., 2023: Formiranje i komparacija scenarija geopolitičkoga razvoja Zapadnog Balkana, *Hrvatski geografski glasnik* 85(1), 127-148
- Čičak, A., Žuškić, A., 2013: Nacionalni identitet i njegova važnost tijekom ulaska u Europsku uniju, *Essehist*, 5, 97-103
- Danforth, L. M., 1993: Claims to Macedonian Identity: The Macedonian Question and the Breakup of Yugoslavia, *Anthropology Today* 9(4), 3-10, DOI: 10.2307/2783448
- Daskalovski, Z., 2002: Human Rights in the Balkans – The Forgotten Few: Macedonians of Bulgaria, *International Journal on Minority and Group Rights* 9(2), 143-160
- Daskalovski, Z., 2019: Republic of Macedonia or North Macedonia?, *Insight Turkey* 21(2), 63-74, DOI: 10.2307/26776074
- Demircioglu, F., Akcay, E. Y., Deniz, H. E., 2024: North Macedonia, *Balkan Social Science Review* 23(23), 371-389, DOI: 10.46763/BSSR242323371d
- Dobbins, J., Jones, S. G., Crane, K., Chivvis, C. S., Radin, A., Larrabee, F. S., Bensahel, N., Stearns, B. K., Goldsmith, B. W., 2008: Macedonia, u: *Europe's Role in Nation-Building: From the Balkans to the Congo*, RAND Corporation, Santa Monica, 49-72
- Donev, J., 2015: *Makedonija u balkanskoj bačvi baruta (1850-1913)*, Vijeće makedonske nacionalne manjine Grada Zagreba, Zagreb
- Entina, E., 2015: Macedonian Trap, *Rivista di Studi Politici Internazionali* 82(3), 343-358
- Fetai, M., 2004: Makedonija i Europska unija, *Međunarodne studije* 4(2), 57-73
- Gibas-Krzak, D., 2014: Geopolitical Determinants of Macedonia as Part of the Balkan Instability, *Politeja* 30, 211-226, DOI: 10.2307/24919726
- Gingeras, R., 2008: Between the Cracks: Macedonia and the 'Mental Map' of Europe, *Canadian Slavonic Papers / Revue Canadienne des Slavistes* 50(3/4), 341-358
- Gori, M., 2014: Fabricating Identity from Ancient Shards: Memory Construction and Cultural Appropriation in the New Macedonian Question, *The Hungarian Historical Review* 3(2), 285-311
- Joseph, E. P., 2023: How U.S. History Can Save North Macedonia and Defeat Putinism in the Balkans, <https://saisreview.sais.jhu.edu/how-u-s-history-can-save-north-macedonia-and-defeat-putinism-in-the-balkans/> (24.8.2024.)
- Kaytchev, N., 2014: Being Macedonian: Different Types of Ethnic Identifications in the Contemporary Republic of Macedonia, *Politeja* 30, 123-132, DOI: 10.2307/24919720
- Kerim, S., 2007: *Balkan, Europa i UN: Mostovi prema budućnosti*, Prometej, Zagreb

- Ker-Lindsay, J., 2019: Renaming Macedonia, *Horizons: Journal of International Relations and Sustainable Development* 13, 194-203, DOI: 10.2307/48573779
- Milchevski, I., 2013: A requiem for a dream: the name issue and the accession of Macedonia to the EU, *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* 22(4), 40-59, DOI: 10.2307/26583454
- Minovska, M., 2023: The evolution of EU accession requirements for North Macedonia, *RUDN Journal of Economics* 31(3), 614-628, DOI: 10.22363/2313-2329-2023-31-3-614-628
- Muhić, M., Takovski, A., 2014: Redefiniranje nacionalnog identiteta u Makedoniji: Analiza suprotstavljenih mitova o postanku i interpretacija kroz hegemonijske reprezentacije, *Etnološka tribina: Godišnjak Hrvatskog etnološkog društva* 44(37), 124-137
- Musladin, M., 2019: Sjeverna Makedonija u kontekstu regionalne sigurnosti, *Suvremene teme: međunarodni časopis za društvene i humanističke znanosti* 10(1), 27-41
- Petroska-Beska, V., Najcevska, M., 2004: Macedonia: Understanding History, Preventing Future Conflict, *US Institute of Peace*, Washington D. C., 1-12
- Radeljak Kaufmann, P, 2023. – 2024., Geografija Jugoistočne Europe, nastavni materijal
- Roucek, J. S., 1947: The Eternal Problem of Macedonia, *International Journal* 2(4), 297-307, DOI: 10.2307/40194160
- Slukan Altić, M., 2011: Hrvatska kao Zapadni Balkan – geografska stvarnost ili nametnuti identitet?, *Društvena istraživanja* 20 (2/112), 401-413
- Stawowy-Kawka, I., Stanek, T., 2008: The Greco-Macedonian Dispute over the Name of the Republic of Macedonia, *Politeja* 10(1), 223-240, DOI: 10.2307/24919302
- Tatalović, S., 2003: Nezavršeni etnički sukobi i sigurnost Makedonije, u: *Etnički sukobi i europska sigurnost*, Politička kultura, Zagreb, 175-187
- Vlahov, D., 1947: *Kroz historiju makedonskog naroda*, Slavenski komitet Hrvatske, Zagreb
- Warner, V. S., 2020: Re/Writing a Nation: Symbolic Narratives and Cultural Politics in North Macedonian Postcolonial and Postcommunist Drama, *The Slavic and East European Journal* 64(3), 374-394
- Wiberg, H., Vankovska, B., 2005: A Special Part of Europe: Nation, State and Religion Among Orthodox South Slavs, *Danish Institute for International Studies*, Copenhagen, 1-24
- Willi, A., 2009: Whose is Macedonia, Whose is Alexander?, *The Classical Journal* 105 (1), 59-64, DOI: 10.5184/00098353.105.1.59
- Yorulmaz, M., 2016: The Relation between Identity and Security: A Comparative Study on Kosovo and Macedonia, *Insight Turkey* 18(1), 165-189

Zahariadis, N., 1994: Nationalism and Small-State Foreign Policy: The Greek Response to the Macedonian Issue, *Political Science Quarterly* 109(4), 647-667, DOI: 10.2307/2151842

Zweers, W., 2019: Between effective engagement and damaging politicisation: Prospects for a credible EU enlargement policy to the Western Balkans, *Clingendael Institute*, Den Haag, 1-10

8. IZVORI

Britannica, Flag of North Macedonia, <https://www.britannica.com/topic/flag-of-North-Macedonia> (2.9.2024.)

Britannica, North Macedonia, <https://www.britannica.com/place/North-Macedonia> (16.8.2024.)

Europski parlament, Zapadni Balkan, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/168/zapadni-balkan> (22.8.2024.)

Hrvatska Enciklopedija, 2024: Makedonija, <https://enciklopedija.hr/clanak/makedonija> (13.8.2024.)

Hrvatski Enciklopedija, 2024: Paneuropski prometni koridori, <https://www.enciklopedija.hr/clanak/paneuropski-prometni-koridori> (22.8.2024.)

Hrvatski jezični portal, 2024: Nacija, https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=e1dlWxA%3D (13.8.2024.)

North Atlantic Treaty Organization, NATO, <https://www.nato.int/cps/en/natohq/organisation.htm>, (22.8.2024.)

Patridognosia, The Prefectures of Greece, <https://www.geogreece.gr/nomoi-list.php> (22.8.2024.)

Regije Republike Sjeverne Makedonije, Državni zavod za statistiku, Skoplje, 2023

Statistički godišnjak Republike Sjeverne Makedonije, Državni zavod za statistiku, Skoplje, 2003

Statistički godišnjak Republike Sjeverne Makedonije, Državni zavod za statistiku, Skoplje, 2023

9. PRILOZI

Popis slika

Sl. 1. Granice Sjeverne Makedonije.....	2
Sl. 2. Vardarska, Egejska i Pirinska Makedonija	4
Sl. 3. Administrativna podjela Egejske Makedonije	5
Sl. 4. Regionalna podjela Sjeverne Makedonije	6
Sl. 5. Zastava Sjeverne Makedonije sa suncem Vergine, službena zastava od 1991. – 1995. godine.....	13
Sl. 6. Suvremena zastava Sjeverne Makedonije od 1995. godine.....	14
Sl. 7. Udio Albanaca u Sjevernoj Makedoniji 2021. godine.....	18
Sl. 8. Postotak Albanaca u stanovništvu po općinama u Sjevernoj Makedoniji 2001. i 2021. godine.....	20
Sl. 9. Sadašnje i bivše države Zapadnog Balkana 2024. godine	23
Sl. 10. Europske članice NATO saveza	26

Popis tablica

Tab. 1. Sastav stanovništva Sjeverne Makedonije prema etničkim skupinama.....	9
Tab. 2. Zastupljenost Bugara u odnosu na konstitutivne narode Sjeverne Makedonije	16